

A kerekasztal négy sarka

úsági mozgalmat. Azóta nem sikerült megújulnia, a szervezetség azóta esik vissza, azóta csökken a KISZ politikai hatása, közösségszervező ereje.

Itt, Szegeden a felsőoktatási intézmények KISZ-szervezeteiben is tapasztalható a mozgalom válságának jelei, intézményenkénti eltéréssel. A József Attila Tudományegyetem ifjúsági szervezetét 36%-os szervezetség jellemzi, az alapszervezetek nem funkcionálnak, felgyorsult a szervezet felbomlásának folyamata. A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola szervezetét szintén nem sikerült megújítani, nagy a fluktuáció a vezetőségben, a szervezetség 60%-os. A Szegedi Orvostudományi Egyetemen a legbiztosabb a kép, hiszen itt 90%-os a szervezetség, igaz ugyan, hogy a KISZ-vezetés csak minden tizedik tag aktivitására számíthat. A SZOTE-n tavaszra küldöttgyűlést sem terveznek, míg a másik két intézmény új, markáns politikai program kidolgozását várja a tavaszi küldöttgyűlésektől. Hogy vélekednek Önök intézményük KISZ-eseinek tevékenységéről, a mozgalom lehetőségeiről, feladatairól?

KÁSA P.: — Ami az ifjúsági mozgalom szervezetségét illeti a SZOTE-n, az valóban jónak mondható, de szólni kell az oktatói-dolgozói alapszervezet létszámának csökkenéséről is. Itt körülbelül 30%-ra esett vissza a szervezetség. Ezek a számok azonban az országos vagy más intézmények adataihoz viszonyítva még mindig jók. Ennek ellenére nem ringatjuk magunkat olyan illúzióban, hogy e nagy tömeg minden egyes tagja aktív politikailag.

Azt kell megállapítanunk, hogy a SZOTE KISZ-vezetése aktív magot jelent a mozgalomban, s ez az OD KISZ vezetőségére is igaz. Azt tapasztaljuk, hogy ma a KISZ-esek a tisztán politikai munka helyett inkább a szakmai jellegű tevékenységet vállalják. Több mint 100 hallgatónk dolgozik a FEB-ben, e mellett igen sokan a Vöröskeresztben, a Hazafias Népfrontban, az Antinukleáris mozgalomban, a Fiatal Kutatók Fórumának munkájában. Az aktív KISZ-vezetés mellett azonban néhány alapszervezetben már jelentkeznek működési zavarok. Arra gondolok, hogy néhány esetben az alapszervezeti taggyűlések elmaradnak, vagy hogy a KISZ-vezetés munkájáról nem mindig jut el információ a tagokhoz, és hogy néhol közvetett a vezetőség és a tagság kapcsolata. Ezek ellenére úgy itéljük meg, hogy aggodalomra nincs ok, a fiatalabbakban látni véljük a kellő utánpótlást.

ANDERLE Á.: — A JATE ifjúsági szervezete kritikussabb helyzetben van, ahogy ezt a számok is tükrözik.

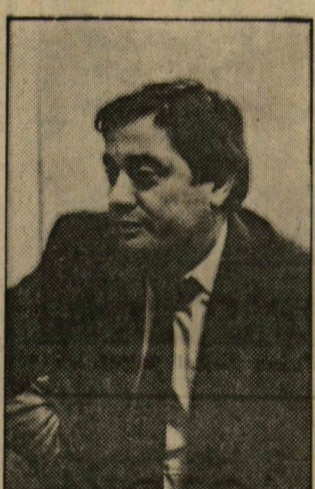
Úgy látom, hogy az elmúlt hat évben a felsőoktatási intézmények KISZ-szervezetei harcoltak igazán és nagy hittel az 1981-es, az MSZMP KB Politikai Bizottsága határozatának a megvalósulásáért. Különlegesen furcsa helyzet alakult ki így. Közben intézményeink jelentős része — beleértve a minisztériumunkat is — mely konzervatívizmussal állt ellen nemcsak a változásnak, hanem de facto a Pol. Biz. határozat végrehajtásának is, addig a KISZ ezekben a harcokban felvállalta a párt-határozat pontjait és eközben vereségélmények sorozata érte. Főképpen a tudományegyetemi KISZ-szervezeteket és vezetőiket, akik ennek a, nevezhetjük talán felsőoktatási reformmozga-

Dr. Kása Péter (SZOTE)

Gróf Róza

Dr. Anderle Ádám (JATE)

Dr. Fehér István (JGYTF)

lomnak, az élére próbálták állni. A vereségnek ebben a sorozatában — azt hiszem — vértett el a KISZ. Az 1981-es Pol. Biz. határozat a szakemberképzés mellett például megfogalmazta a szocialista értelmiséggé válás komoly feladatát is. Ez azt jelentette volna, hogy a hallgatók a „kispályás” játéktérrel — én a szakemberképzést tartom ennek — a Pol. Biz. határozat biztatására „nagy pályás” játéktérre igyekeztek áttérni — az ország, a világ globális kérdéseit egyaránt magukénak vallva. A játéktér ilyen támogatásában a KISZ-szervezet partnerei voltak a Pol. Biz. határozatnak. Am az történt — tévedhetek persze —, hogy amikor a hallgatók erről a kispályáról akartak térni a nagyra, mi mindig „visszapofoztuk” őket, vagyis miközben jogosítványokat adtunk az ifjúságnak, a felsőoktatás nemigen viselte el azt az aktívabb, autonómabb, netán „kócosabb”, de dinamikusabb, a Pol. Biz. határozatokért küzdő KISZ-szervezeteket. Helyette a csöndes, a jó, a kooperatív KISZ-t tartottuk modellnek, s mára hiába is igényelnék, eltűnt a harcoss és hatékony KISZ, amely a felsőoktatási intézményekben magára tudná vállalni a hegemon szerepet.

A hallgatók ma is politikáznak, de nem a mi „szótárainkat” használják, bárha gondolatmeneteik és aspirációik mélyen közösségi-ek. Ha komolyan gondolkodunk, ennek okain, akkor fel kell tennünk a kérdést: Biznak-e a hallgatók a pártban? En úgy tapasztalom, hogy ez a bizalom olvad. És egyre gyorsabban. Am ellenkező kérdés is fontos: megvan-e a bizalom a pártban a hallgatókkal szemben. Milyen közel van a párt a fiatalokhoz? Látják-e a hallgatók, hogy a tudományegyetem pártszervezetének önálló „arca” van? E kérdésekről eddig keveset beszélünk, pedig felvetésük nagyon időszerű. Vissza kell találnunk hallgatóinkhoz!

Véleményem szerint átmeneti állapotban van a KISZ. Monopolhelyzetbe kelle kerülnie, de ezt ki kell harcolnia. Ez a harc persze másfajta magatartást, politikálást igényel. Eközben azonban, az Oktatási Törvény következtében, másfajta ifjúsági közösségek is megjelentek. Az átmeneti időt segíthetjük lerövidíteni, ha a párt és a KISZ, a párt és a hallgatók kapcsolata közvetlenebb, szervezetsébb, mindennapi és baráti lesz. A KISZ ebből a rossz helyzetből nem biztos hogy önmaga ki tud lendülni, ezért van szüksége különösen a fiatal hallgató és oktató párttagok aktív segítségével és arra, hogy maga termelje ki új vezetőit. Szer-

vezeti kérdésekről sem feledkezhet meg a mozgalom, mint ahogy vezetőinek képzetéről sem. Le kell győznie a fiatalok ösztönös és mély szervezetenességet úgy, hogy olyan struktúrát kell kialakítani, amely a cselekvéssel adekvát és teret ad a spontán mozgásoknak is. Ez fontos, mert mozgásformák nélkül feltehetően nincs mozgás.

FEHÉR I.: — Én személy szerint nagy reményt fűzök az oktatási törvény adta lehetőségekhez, mely a különböző intézményeknek lehetővé teszi saját struktúra kialakítását. Ennek következtében nálunk most alakul újjá a Főiskolai Tanács, melyben mostantól 9 fővel képviselheti magát a hallgatók. Vagyis tovább léphetünk az intézményi demokráziára megvalósulása felé. Ez nagyon fontos, mert az intézményi demokrázius szorosan összefügg a politikai és személyi feltételekkel, s ez az ifjúság hangulatát, tevékenységét határozza meg.

Politizál-e a fiatalság, vagy sem? Véleményem szerint a fiatalság akkor aktív, akkor végez társadalmilag hasznos tevékenységet, ha ez közvetlen érdekekhez kapcsolódik. Mit értek érdekek alatt? A tanárjelölt olyan tevékenységi formában működhet, amely összefügg pályára való felkészülésével. Kása elvtárs is beszélt erről. Hallgatóink nagy élvezettel vesznek részt pl. a TDK, az alkotókörök, a FEB stb. munkájában, s ez társadalmilag is hasznos. Tehát olyan konkrét feladatok kell adni a fiataloknak, ahol kipróbálhatják saját erejüket, tudásukat, mintegy próbára téve önmagukat.

A KISZ megújulása kissé vontatottan halad. Ez nemcsak szervezeti megújulásra vonatkozik, hanem a programokra is. A főiskolán jelenleg nincs vészhelyzet, bár a taglétszám csökkenő tendenciát mutat az 1985-ös tanévtől. Am az ún. öntevékeny csoportok megalakulása rendkívül lassan megy. Lényegében egyetlen ilyen új csoport alakult, 25–30 fővel működik.

Igaza van Anderle elvtársnak, a párt és a KISZ, a párt és az ifjúság kapcsolata kiemelten fontos kérdés. Nálunk, a formális oldalt tekintve, a párt és a KISZ kapcsolatában nincs probléma. De ami a párttagság ifjúságra gyakorolt hatását és közvetlen befolyását jelenti, ez sok kívánni valót hagy maga után. Úgy gondolom, előre lépni az ifjúsáspolitikában, a KISZ megújításában csak a párttagság sokkal aktívabb, felelősségteljesebb részvételével lehet, illetve az új ifjúsági képviselői formák működésével.

— Az értelmiség szerepét, feladatait vállalni, erre készíteni fiataljain-

kat komoly, feszültségekkel terhes feladat. Hogyan képes egy oktató, párttag oktató az önmagában is meglévő ellentmondásokat úgy feloldani, hogy hiteles és érvényes választ tudjon adni hallgatóinak leendő szerepük vállalására?

KÁSA P.: — Szeretnék visszaautalni a beszélgetés elejére, ahol mondtam, egyetemistáink biznak a pártvezetésben. Ezt nem ki nyilatkoztatásnak szántam, hisz tudom és látom, milyen gondok vannak az ifjúság körében a párt tevékenységével, illetve határozatainak végrehajtásával kapcsolatban. Am az ország fiataljait tekintve előbbi megállapításom igaz. A szűkebb, az orvosgyógyászati összhallgatói megítélés nyilván nem ilyen egyértelmű. A hallgatók véleménye összefügg azzal a természetes esetelegességgel, hogy az egyes emberről, az egyes párttagról ítélnék. Ha tehát szakmailag, ideológiailag felkészült, emberileg is megnyerő párttaggal találkozunk több ízben is, akkor itéletük pozitív. De tudjuk, hogy nem minden párttag illik ebbe a kategóriába, ezért születnek kedvezőtlen vélemények is. Így a párttagok hatása változó, de ahol megvan a szavak és tettek egysége, ott mindig hatékony a nevelő munkánk.

FEHÉR I.: — A párthoz való viszony, a társadalomhoz, a szocializmushoz való viszonyt is magába foglalja. Régi tapasztalatunk, s ma is igaz, hogy a főiskolai hallgatók egyértelműen elkötelezettek a szocializmus mellett. Ezt hangsúlyoznom kell. Ez az elkötelezettség nyilvánvalóan a szocializmus alapkérdéseinek szól. Ugyanakkor azonban — s erre már utaltunk — kritikuskak a hallgatók, s ez a kritika nem a szocializmus ellen irányul, hanem a mai magyarországi szocializmus ellenmondásaira vonatkozik. Ezek a törekvések jobbitó szándékúak, a szocializmus fejlődésének meggyorsítására vonatkoznak. Ez nagyon lényeges. Azt hiszem, hogy a párt tekintélye — jelen viszonyok közt — attól is függ, hogy az intézményi pártvezetés mennyire vállalja fel a felsőoktatási reformból adódó általános és helyi feladatokat, hogy a pártvezetés valóban szembe száll-e a konzervatív, visszahúzó erőkkel.

Egyetérték azzal, hogy a tudományegyetemek KISZ-esei nagy erővel és lelkesedéssel vettek részt az oktatási reform megvalósításában. Ez azt mutatja, hogy a hallgatók — nyilván saját helyzetükből adódóan — korábban felismerték ezen változtatások szükségességét. Ha a pártszervezet e mellé áll, támogatja, irányítja őket, akkor a befolyásuk növelheti.

ANDERLE Á.: — Egyet értek Kása elvtárral, az emberi példa nagyon fontos. Gyerekeink mintákat keresnek, s mint egy, a bölcsészkaron végzett más jellegű felmérés eredményei mutatják, egyetemünkön azért találunk is — szakmai, emberi — követhető példákat.

ANDERLE Á.: — Egyet értek Kása elvtárral, az emberi példa nagyon fontos. Gyerekeink mintákat keresnek, s mint egy, a bölcsészkaron végzett más jellegű felmérés eredményei mutatják, egyetemünkön azért találunk is — szakmai, emberi — követhető példákat.

Gróf Róza „hiteles és érvényes” választ igényel.

— A hiteles és érvényes választ a hallgatók igénylik...

ANDERLE Á.: — Ha ezt az egyes párttag személyére értik, egyetértek igényükkel, hiszen ez a szavak és tettek harmóniáját érinti. Am van ennek a válasznak — és a kérdésnek — egy másik dimenziója is. Számba kell veyük, hogy társadalmunk, szocializmusunk átmeneti állapotban, egy szakaszváltás kezdetén tart. „Érvényes válaszokat csak a gyakorlat adhat — amely a kísérletezést is igényli és a hibákat, kudarokat is kell hogy „legitimizálja”.

A válaszokat a fiatalokkal, a hallgatókkal együtt kell keresnünk, mert régi válaszaink egy jórésze már muzeális értékű. Am régi értékeink, jövőt orientáló eszményeink csak önmagunk — párttagok — képzése, megújítása során vihet az „érvényes” válaszok felé. En azonban a kérdés fonákját is fontosnak tartom: mit tartanak fiataljaink hitelesnek és érvényesnek? Milyennek álmodják a „saját” magyar szocializmusukat? Jó lenne, ha a fiatalok és a párttagok együtt találnának érvényes válaszokat.

— Szóltunk az ifjúsági mozgalom gondjairól, szervezeti problémáiról. Felelősen a kérdés, képviselheti-e a KISZ jelenlegi állapotában az egyetemi-főiskolai ifjúság egé-

KÁSA P.: — Az orvosgyógyeztetem illetően a válasz igen. A csökkenő taglétszám ellenére a fiatalok túlnyomó többsége még ma is a szervezeten belül tevékenykedik. A problémát én inkább abban látom, hogyan képes az ifjúsági szövetség képviselni a hallgatók érdekeit. Ehhez komoly változtatásokra van szükség. Itt utalnék a KISZ KB azon felhívására, hogy vállalják a fiatalok a konfliktusokat, harcoljanak érdekeikért. Ha ez meglesz, akkor a képviselő sikeres lesz.

FEHÉR I.: — Főiskolánkon még ma is tudja képviselni a fiatalok egészének érdekeit. A feladatokat persze úgy kell meghatározni, hogy az az egész ifjúság érdekeihez igazodjon. Fontos, hogy a KISZ legyen a kezdeményező ebben. Meg kell azonban oldania szervezeti, kapcsolatrendszerbeli problémáit is, mert csak így jöhet létre kontaktus a KISZ-tagokkal és a mozgalmon kívüli hallgatókkal.

ANDERLE Á.: — Össze néhánny jó példa mutatta, hogy a KISZ magára tudja

vállalni az összes hallgató érdekeiért folyó harcot. Például a bölcsész KISZ-esek jóízű konfliktust robbantottak ki a tanulmányi és vizsgaszabályzat kapcsán és „szorították” meg a rektort. Az ilyen harcok jele és eredménye, hogy a KISZ-vezetők megítélése a korábbihoz pozitívabbnak lett. A probléma tehát nem mennyiségi jellegű, a válasz nem a KISZ létszámától függ. Ami itt gondot okoz, az maguknak a KISZ-vezetőknek is gondja: az ilyen, szervezeten kívüli állapothoz a képviselő „hitelessége” olykor megkérdőjeleződik — sokszor éppen az oktatók részéről. A jó érdekekért folyó harcokat a KISZ-nek fel kell vállalnia — ez erősödését és megújulását egyaránt szolgálhatja.

— Megjelent a KISZ KB „Jövönk a tét!” című felhívása. Jó program-e ez az egyetemi-főiskolai hallgatók számára?

FEHÉR I.: — Erénye a felhívásnak, hogy előtte jól felmérték, szükség van a pozitív változtatásokra. A felhívás reálisnak mondható, mert általában a legfontosabb gondokra irányítja a figyelmet. Ami viszont problematikus része az anyagnak, az éppen a jövő érdekében elképzelt konkrét feladatok megoldása. Ez, úgy vélem, kissé általánosra sikerült, nem eléggé ambiciózó. Hiányoznak az egyetemi, főiskolai mozgalom megújulására vonatkozó konkrétumok.

KÁSA P.: — A felhívás véleményem szerint még időben hangzott el. Bár az ifjúság és a KISZ-tagság általában tudatában van hazánk gazdasági és politikai helyzetével, a tennivalókkal, mégsem hiszem, hogy éreznék ezt a „történelmi sorsfordulót”, melyről a felhívás szól. Véleményem szerint a KISZ KB mostani akciója csak keretet biztosít, amelyet az ifjúság tartalommal tölthet meg. Föleremülhet a kérdés persze, mennyivel biztosít nagyobb cselekvési, önmegvalósítási teret ez a felhívás, mint amivel már korábban is rendelkeztek? Lehet-e felhívás a jogosítványt is biztosítani az ifjúságot közvetlenül is érintő társadalmi feszültségek megoldásához? Azt hiszem, nem. A fiatalok eddig is hallatták szavukat, eddig sem ülték tétlenül. A gondot abban látom, hogy a mi jelzőrendszerünk maradt érzéketlen az ifjúság problémáival szemben. Ez társadalmi feszültséggé válhat, jelező halk szavára. Kár lenne addig várni, amíg majd hangosan követelni fog.

Az orvosgyógyeztetem pártszervezete egyébként máris azon dolgozik, hogy feltételeket biztosítson egy megvalósítandó értelmes program számára.

ANDERLE Á.: — A felhívás címe igen expresszív és világosan jelzi: a jövő formálása az ifjúság missziója is. En úgy értelmezem, hogy a KISZ fel akarja rázni tagságát és az ifjúságot, szálljon be aktívabban a megújulási folyamatba. Konkrétan, a felsőoktatásban ez úgy vélem, — hogy beszélgetésünk elején felvetett kérdésekre térjek vissza — az 1981-es felsőoktatási határozat végrehajtását kellene, hogy jelentse. De a probléma az: éppen ennek kapcsán érték erős vereségek és kudarok! Ez az oka, hogy — úgy tapasztalom — a hallgatókat nem mozgósítja a felhívás... Pedig ideje lenne már elkezdeni e „játék” — a felsőoktatás modernizálása — „második felidejét”. De: új vereségekkel? Azt hiszem, ez a probléma... Ezért a „Jövönk a tét!” — nekünk, idősebb felnőtteknek is szóló üzenet! Nem abban a paternalista szeltemben, hogy „segítsünk a KISZ-nek a felhívás teljesítésében” — ahogy gyakran hallom —, hanem abban az értelemben, hogy a „tét” közös, ezért jól csak együtt csinálhatjuk...